

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 74/2015-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 3. marca 2015 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED]
[REDACTED], zastúpeného advokátom Mgr. Jurajom Šimunym, Advokátska kancelária, Námestie M. R. Štefánika 30/33, Topoľčany, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a práva na slobodu podľa čl. 5 ods. 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Bratislava II z 1. júla 2014 a jeho postupom v konaní vedenom pod sp. zn. 3 T 26/2014 a uznesením Krajského súdu v Bratislave z 29. júla 2014 a jeho postupom v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Tos 79/2014 (pri rozhodovaní o žiadosti o prepustenie z väzby podanej 16. apríla 2014) a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 10. septembra 2014 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ]

[REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na slobodu podľa čl. 5 ods. 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) z 1. júla 2014 a jeho postupom v konaní vedenom pod sp. zn. 3 T 26/2014 a uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) z 29. júla 2014 a jeho postupom v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Tos 79/2014 (pri rozhodovaní o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby podanej 16. apríla 2014).

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplynulo, že proti sťažovateľovi je vedené pred okresným súdom trestné stíhanie pre zločiny vydierania podľa § 189 ods. 1 a 2 písm. a) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“), znásilnenia podľa § 199 ods. 1 Trestného zákona a sexuálneho násillia podľa § 200 ods. 1 Trestného zákona, v rámci ktorého bol uznesením okresného súdu zo 4. júla 2013 v spojení s uznesením krajského súdu z 23. júla 2013 vzatý do väzby z dôvodov podľa § 71 ods. 1 písm. c) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“). Väzba sťažovateľa bola na základe uznesenia okresného súdu z 10. januára 2014 predĺžená do 3. mája 2014.

Sťažovateľ uvádza, že v priebehu vedeného trestného stíhania podal 16. apríla 2014 žiadosť o prepustenie z väzby podľa § 79 ods. 3 Trestného poriadku, ako aj žiadosti o nahradenie väzby písomným sľubom obvineného podľa § 80 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku a o nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka podľa § 80 ods. 1 písm. c) citovaného zákona.

Sťažovateľ ďalej uvádza, že jeho výsluch naplánovaný na účely prerokovania tejto žiadosti na 7. máj 2014 sa neuskutočnil z dôvodu, že sa v tom čase nachádzal v nemocnici pre obvinených a odsúdených v Trenčíne, aj keď bolo podľa vyjadrenia sťažovateľa možné

v zmysle § 72 ods. 2 Trestného poriadku rozhodnúť o väzbe bez jeho prítomnosti. Sťažovateľ dodáva, že sa o predmetnej žiadosti nerozhodlo ani na hlavnom pojednávaní vykonanom 29. mája 2014.

Sťažovateľ argumentuje, že o tejto žiadosti bolo rozhodnuté až na základe výzvy jeho obhajcu, a to na hlavnom pojednávaní vykonanom 1. júla 2014, keď okresný súd jeho žiadosť podľa § 79 ods. 3 Trestného poriadku ako nedôvodnú zamietol a podľa § 80 ods. 1 písm. c) citovaného zákona väzbu dohľadom probačného a mediačného úradníka nenahradil. O sťažnosti podanej proti tomuto uzneseniu okresného súdu rozhodol krajský súd uznesením z 29. júla 2014, ktorým sťažnosť podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietol.

Sťažovateľ na základe uvedených skutočností formuluje v podanej sťažnosti dve argumentačné námietky:

V prvom rade poukazujúc na ustanovenie § 79 ods. 3 Trestného poriadku zaväzujúce súd rozhodnúť o žiadosti o prepustenie na slobodu bez meškania sťažovateľ namieta, že *„rozhodnutie o väzbe, keď sa žiadosť podávala dňa 16. apríla 2014 sa rozhodovalo až 1.7.2014, nie je možné charakterizovať ako rozhodnutie bez meškania ako to upravuje § 79 ods. 3 Trestného poriadku“*. Sťažovateľ považuje postup okresného súdu, keď nerozhodoval v intenciách označeného ustanovenia Trestného poriadku, za porušenie požiadavky urýchlenosti rozhodovania o zákonnosti pozbavenia osobnej slobody, a teda za porušenie jeho základného práva zaručeného čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a jeho práva zaručeného čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru.

Porušenia citovaných článkov ústavy a dohovoru zdôvodňuje sťažovateľ v druhom rade argumentáciou, v rámci ktorej uvádza: *„Aj napriek obsahu sťažnosti proti uzneseniu Okresného súdu Bratislava II zo dňa 1.7.2014, spis. zn. 3T/26/2014, z ktorého vyplýva, že obvinený namietal aj absenciu rozhodnutia Okresného súdu Bratislava II o nahradení väzby písomným sľubom obvineného podľa § 80 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku Krajský súd Bratislava sa touto námietkou žiadnym spôsobom nezaoberal a nevysporiadal.“*

Na základe uvedeného sťažovateľ v závere sťažnosti žiada, aby ústavný súd v jeho veci rozhodol nálezom, ktorým by vyslovil porušenie jeho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a práva na slobodu podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru uznesením okresného súdu z 1. júla 2014 a jeho postupom v konaní vedenom pod sp. zn. 3 T 26/2014 a uznesením krajského súdu z 29. júla 2014 a jeho postupom v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Tos 79/2014 (pri rozhodovaní o žiadosti o prepustenie sťažovateľa z väzby podanej 16. apríla 2014); označené uznesenie krajského súdu zrušil a krajskému súdu prikázal prepustiť sťažovateľa z väzby na slobodu.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje ústavný súd o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov konania.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti predstrel námietku porušenie svojho základného práva zaručeného čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a práva zaručeného čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru uznesením okresného súdu a uznesením krajského súdu, ktorými konajúce súdy zamietli žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby, ako aj jeho návrh na nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka.

Porušenie svojich práv vidí sťažovateľ v porušení požiadavky urýchlenosti rozhodovania o zákonnosti pozbavenia osobnej slobody zo strany okresného súdu a tiež

zo strany krajského súdu, ktorý mu v tomto smere podľa jeho názoru neposkytol ochranu. V ďalšom bode sťažovateľ namieta pochybenie konajúcich súdov, keď sa tieto podľa vyjadrenia sťažovateľa vo svojich rozhodnutiach nevysporiadali s ním predneseným návrhom na nahradenie väzby poskytnutým písomným sľubom.

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru každý, kto je zatknutý alebo inak pozbavený slobody v súlade s ustanoveniami odseku 1 písm. c) tohto článku, musí byť ihneď predvedený pred sudcu alebo inú úradnú osobu splnomocnenú zákonom na výkon súdnej právomoci a má právo byť súdený v primeranej lehote alebo prepustený počas konania. Prepustenia sa môže podmieniť zárukou, že sa dotknutá osoba ustanoví na pojednávanie.

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

1. K námietke porušenia základného práva podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru uznesením okresného súdu z 1. júla 2014 a jeho postupom v konaní vedenom pod sp. zn. sp. zn. 3 T 26/2014 (pri rozhodovaní o žiadosti o prepustenie z väzby podanej 16. apríla 2014)

System ochrany základných práv a slobôd zaručených ústavou a ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich zo záväznej medzinárodnej zmluvy je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám, resp. ľudským právam a základným slobodám

vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 127 ods. 1 a čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd, resp. ľudských práv a základných slobôd (čl. 144 ods. 1 a 2 a čl. 152 ods. 4 ústavy). Všeobecné súdy sú tak ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (II. ÚS 13/01).

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd vo vzťahu k námietkam týkajúcim sa označeného postupu a uznesenia okresného súdu konštatuje existenciu procesnej prekážky brániacej prerokovaniu tejto časti sťažnosti, ktorou je nedostatok právomoci ústavného súdu.

Trestný poriadok zakotvujúci inštitút sťažnosti poskytuje priestor aj na uplatnenie námietok týkajúcich sa pochybení konajúceho súdu potenciálne predstavujúcich zásahy do základných práv a slobôd väzobne stíhanej osoby. Rozhodovanie o tomto opravnom prostriedku patrí vždy druhostupňovému súdu.

Sťažovateľ disponoval možnosťou uplatniť svoje námietky o prípadnom pochybení prvostupňového súdu prostredníctvom podanej sťažnosti, ktorú aj využil. Ochranu jeho základným právam a slobodám zaručeným ústavou a právam zaručeným dohovorom bol oprávnený a zároveň povinný poskytnúť krajský súd. Táto skutočnosť vylučuje právomoc ústavného súdu preskúmať námietky sťažovateľa uplatnené voči prvostupňovému postupu a rozhodnutiu o zamietnutí žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby podanej 16. apríla 2014. Ústavný súd preto rozhodol o odmietnutí tejto časti sťažnosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

2. K námietke porušenia základného práva podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru uznesením krajského súdu z 29. júla 2014 a jeho postupom v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Tos 79/2014 pri rozhodovaní o sťažnosti podanej proti uzneseniu okresného súdu z 1. júla 2014

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu právo na osobnú slobodu je garantované čl. 17 ods. 5 ústavy a je v ňom obsiahnuté aj právo obvineného iniciovať konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho väzby a nariadil prepustenie obvineného, ak je väzba nezákonná, ako aj jeho právo ne byť vo väzbe dlhšie ako po dobu nevyhnutnú alebo byť prepustený počas konania, pričom prepustenie sa môže v zákonom určených prípadoch podmieniť zárukou. Obsah označeného ustanovenia ústavy korešponduje právam vyplývajúcim z čl. 5 ods. 4 dohovoru (napr. III. ÚS 7/00, III. ÚS 255/03, III. ÚS 199/05, III. ÚS 424/08).

Súdne preskúmanie zákonnosti pozbavenia osobnej slobody kladie nároky (okrem iného) na rýchlosť tohto preskúmania. Rovnako to platí aj v prípade osobitného typu väzobného konania, predmetom ktorého je preskúmanie žiadosti o prepustenie z väzby.

Je objektívnou skutočnosťou, že v napadnutom väzobnom konaní nepostupoval okresný súd v súlade s ustanovením § 79 ods. 3 Trestného poriadku, a teda v súlade s požiadavkou urýchlenuosti rozhodovania o zákonnosti pozbavenia osobnej slobody.

K námietkam sťažovateľa o porušení požiadavky urýchlenuosti rozhodovania o zákonnosti pozbavenia osobnej slobody zo strany okresného súdu, krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol: *„Ako to vyplýva jednak zo sťažnosti obžalovaného, ale najmä z predloženého nálezu Ústavného súdu publikovaného pod č. 169/2013 orgány ochrany práva zdôrazňujú, že rýchlosť preskúmania rozhodnutí o žiadostiach o prepustenie z väzby je nevyhnutné posudzovať a vykladať v závislosti od podmienok a okolností každej konkrétnej veci. Ústavný súd už vo viacerých sťažnostiach mal vysloviť požiadavku, že lehota pre rozhodnutie sa počíta nie na mesiace ale na týždne. Preto nemôže zodpovedať tejto požiadavke dĺžka rozhodovania o väzbe v predmetnej trestnej veci.“*

Krajský súd v nadväznosti na to poukázal na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorej *„rýchlosť preskúmania rozhodnutí o žiadostiach o prepustenie z väzby nie je v priamej príčinnej súvislosti so zákonnosťou jej ďalšieho trvania“*, na základe čoho

konštatoval, že „*Ak sa rozhodovalo o žiadosti o prepustenie z väzby s priedňami, osoba vo väzbe sa môže domáhať len finančného odškodnenia a nezakladá to povinnosť prepustenia z väzby na slobodu*“.

Vo vzťahu k druhému z uvedených argumentačných stanovísk krajského súdu ústavný súd poukazuje na kompaktnosť označeného stanoviska krajského súdu s judikačnou praxou ústavného súdu (pozri napr. III. ÚS 345/06 „Konštatovanie porušenia ústavnosti v uvedenom prípade spočívajúce v porušení požiadavky urýchleného rozhodovania o žiadostiach sťažovateľa o prepustenie z väzby a jej nahradenie písomným sľubom alebo peňažnou zárukou nie je dôvodom na zrušenie označeného uznesenia. Toto porušenie ústavnosti totiž samo osebe nemohlo mať dopad na kvalitu uznesenia z hľadiska jeho konformnosti s ústavou— absencia príčinnej súvislosti).

Z uvedeného vyplýva, že krajský súd konštatáciou porušenia požiadavky urýchlenosti rozhodovania o zákonnosti pozbavenia osobnej slobody zo strany okresného súdu poskytol označenému základnému právu zaručenému čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a jeho právu zaručenému čl. 5 ods. 4 dohovoru, ktorých porušenie sťažovateľ namieta, náležitú ochranu.

V danej situácii by ingerencia ústavného súdu znamenala duplicitné poskytnutie ochrany základnému právu sťažovateľa zaručenému čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a právu zaručenému čl. 5 ods. 4 dohovoru, ktorých porušenie namieta, čo je v rozpore s primárnym účelom ústavnej sťažnosti, ktorým je poskytnutie ochrany právam, ktorých porušenie sa namieta, v prípadoch, v ktorých ostatné právne prostriedky nápravy zlyhali, respektíve nevedli k náprave.

Pokiaľ ide o sťažovateľom prednesenú námietku, resp. tvrdenie, že v uzneseniach konajúcich súdov absentuje rozhodnutie o ním uplatnenom návrhu na nahradenie väzby písomným sľubom, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom relevantný dôkaz v uvedenom smere (kópiu žiadosti o prepustenie

z väzby podanú 16. apríla 2014), jednoznačne preukazujúci, že bol z jeho strany takýto návrh uplatnený, ústavnému súdu nepredložil, a teda toto tvrdenie nepreukázal.

Na základe všetkých uvedených čiastkových záverov ústavný súd sťažnosť sťažovateľa v časti smerujúcej proti postupu a uzneseniu krajského súdu odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd sa osobitne vysporiadal aj so sťažovateľom formulovanou námietkou porušenia čl. 5 ods. 3 dohovoru v kontexte argumentácie obsiahnutej v danej časti sťažnosti a upriamuje pozornosť na ustálenú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorej je ustanovenie čl. 5 ods. 3 dohovoru aplikovateľné na situáciu prvotnej súdnej kontroly zákonnosti obmedzenia osobnej slobody nasledujúcej bezprostredne po „zatknutí“, (prvotné rozhodovanie o vzatí do väzby), teda na prípad sťažovateľa, u ktorého išlo o nasledujúcu previerku zákonnosti väzby – žiadosť o prepustenie na slobodu, neaplikovateľné (u sťažovateľa tak prichádza do úvahy aplikácia len ustanovenia čl. 5 ods. 4 dohovoru).

S ohľadom na všetky uvedené závery bolo o sťažnosti sťažovateľa potrebné rozhodnúť tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. marca 2015